

Yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet gällande SOU 2025:50 En ny nationell myndighet för viltförvaltning

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser att ny Viltförvaltningsmyndighet kan leda till att sammanhängande ansvarsområden inom naturförvaltningen och viltforskning splittras ytterligare, vilket leder till en mindre effektiv statlig organisation.

SLU instämmer med utredningens slutsats att viltförvaltningen är underfinansierad. De fördelar som enligt utredningen följer med den nya myndigheten bedömer dock SLU snarast vara kopplade till en större budget för viltförvaltningen än till en ny struktur. En större kostnadseffektivitet bör kunna nås genom att tillföra av medel till den nuvarande viltförvaltningsorganisationen, samt genom mindre ansvarsöverföringar mellan Naturvårdsverket (NV) och Havs- och vattenmyndigheten (HaV).

SLU stödjer att det finns ett fortsatt behov av att bredare samla och redovisa officiell statistik från viltövervakningsprogram och miljöanalys. Idag finns det endast för älg genom Länsstyrelsens (Lst) plattform Älgdata. SLU anser inte att denna lösning fungerar tillfyllest, utan rekommenderar att ansvaret förs över till den viltansvariga myndigheten eller till SLU.

Generella synpunkter

I kapitel 2.2. sammanfattas kritiken från utredningen från 2013, som även låg till grund för Riksdagens tillkännagivande. SLU anser att NV i allt väsentligt redan hanterat de brister som påpekades genom den Viltstrategi som NV införde 2015, där det betonas att viltet samtidigt ska bevaras, brukas som resurs och att skador

ska begränsas. SLU instämmer med utredningen att NV:s nuvarande princip Bevara-Bruka-Begränsa bör gälla även fortsättningsvis inom viltförvaltningen.

I kapitel 2.4 framgår att utredningen inte skulle analysera om en ny organisation av viltvården skulle vara bättre lämpad än dagens situation. SLU konstaterar att det saknas ett noll-alternativ, en bredare problembeskrivning och syfte med den omprövning som utredningen utgör. Det gör det svårt att bedöma om de förslag som lämnas leder till önskat resultat.

Av de sex principer som utgör den statliga värdegrunden berör utredningen framför allt effektivitet och service, och en av utgångspunkterna i utredningen har varit att regeringen vill se en mindre fragmenterad statsförvaltning. SLU bedömer att utredningens förslag riskerar att i stället leda till en ökad fragmentering och otydlig ansvarsfördelning mellan flera myndigheter.

Vilt definieras som alla fåglar och däggdjur. Inom den offentliga viltförvaltningen avses i praktiken närmast uteslutande vilt som förvaltas inom ramen för jaktlagstiftningen. Övrigt vilt hanteras som en del inom en mer generell 'naturförvaltning'. Självfallet måste dock det jaktbara viltet hanteras i kontexten som utgörs av de ekosystem där det förekommer. Viltförvaltningen kan inte bedrivas i ett vakuum, utan är en integrerad del i naturförvaltningen. Exempelvis påverkar hjortviltets betestryck förekomsten av livsmiljöer och den biologiska mångfalden, samtidigt som landskapet och hur det brukas påverkar hjortviltet. Utredningen förordar dock att ansvaret för **alla** fåglar och däggdjur förs över till en ny viltförvaltande myndighet. Detta ställer helt nya krav på viltförvaltningen, framför allt när det gäller ansvaret att *Bevara* de arter som inte är jaktbara och förvaltas inom ramen för jaktlagstiftningen. För att övervaka och säkerställa att gynnsam bevarandestatus nås respektive bibehålls för de arter som den nya Viltförvaltningsmyndigheten föreslås få ansvar för krävs därmed omfattande insatser och heltäckande ansvar på landskaps- och ekosystemnivå. Samtidigt påverkas betydligt fler arter än viltet, och i princip omfattas hela ekosystem av ansvaret. Även områdesskyddet spelar en stor roll här. Ansvaret går följaktligen långt utanför vad som mer regelmässigt, om än delvis outtalat, avses med viltförvaltning idag. Skapandet av en ny myndighet separat från NV med en sådan inriktning försvårar den hela naturförvaltningen, inte bara den ekosystembaserade förvaltning av det jaktbara viltet. Genomförs förslag medför det dubblering av kompetenser på två myndigheter för att NV skulle kunna fullgöra sina kvarvarande uppgifter och ansvar.

Ett antal viktiga internationella åtaganden och deras nationella implementering skiljer inte på vilt och övriga djurarter. Exempel är livsmiljödirektivet (habitatdirektivet), förordningen om invasiva främmande arter, CITES-konventionen om internationell handel med hotade arter och Bonnkonventionen om migrerande arter. Utredningens förslag att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över ansvar från Naturvårdsverket i arbetet mot invasiva främmande arter och som vetenskaplig myndighet riskerar att leda till ökad splittring i hanteringen av dessa

frågor, särskilt då åtgärdsbehovet kan vara snarlikt för exempelvis invasiva däggdjur och kräldjur. Ansvarsfördelningen när det gäller Bonnkonventionen, inklusive underavtal såsom Eurobats (fladdermöss), AEWA (vattenfåglar) och ASCOBANS (småvalar), tas inte upp i utredningen, och inte heller framgår vilket ansvar Viltförvaltningsmyndigheten föreslås ha i internationell rapportering, exempelvis till EU.

Utredningen föreslår att de nationella Åtgärdsprogrammen för hotade arter (ÅGP) som rör vilt ska tas över av den nya myndigheten. Det skulle leda till ytterligare splittring av ÅGP-arbetet, som redan idag bygger på löpande interaktioner mellan NV och de länsstyrelser som har ansvar för respektive art.

Den nya myndigheten föreslås få ansvar för övervakningen av viltpopulationerna. Den redan hårt ansträngda miljöövervakningen och miljöanalysen splittras därmed ytterligare på nationell nivå. Samtidigt vill SLU påtala att dagens system där Lst ansvarar för insamling och redovisning av avskjutningsstatistik för älg och kronhjort fungerar dåligt. Systemet har inte uppdaterats sedan det infördes, och systemförvaltningen lider uppenbart av brist på resurser/prioritering. Vidare hanterar de olika länsstyrelserna delvis ingående delar på olika sätt. Systemet fungerar därmed bättre för jämförelser över tid inom län än för nationella jämförelser. SLU anser att ansvaret för den nationella databasen bör föras över till den nationellt ansvariga viltmyndigheten, alternativt till SLU, och utökas till att även omfatta kronhjort.

Idag ansvarar NV för att fördela medel från Viltvårdsfonden till forskning, och har samtidigt ansvar för miljöforskningsanslaget. SLU anser att det finns mycket att vinna på en tydligare samordning inom forskningsfinansiering från de två anslagen än som sker idag, medan en uppdelning på två myndigheter skulle leda till det motsatta. SLU delar utredningens och NV:s åsikt att medlen inte bör övergå till en eventuell ny myndighet för strategisk forskning, i linje med tidigare avlämnat remissvar från SLU.

SLU stöder utredningens förslag att Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk får i uppdrag att verka för att förebygga och motverka skogsskador respektive skador på gröda av vilt, samt att ansvaret för viltförvaltningen tydliggörs i Länsstyrelsernas instruktion.

SLU stöder utredningens förslag att SLU ska involveras i utveckling och kvalitetssäkring av övervakningsmetoder för vilt och skador orsakade av vilt.

Med ett, förhållandevis marginellt undantag (ansvar för skjutbanor), hör samtliga föreslagna uppgifter för Viltförvaltningsmyndigheten i dagsläget hemma på Naturvårdsverket och, för marina däggdjur, Havs- och vattenmyndigheten. Den av regeringen eftersträlvade minskade fragmenteringen kan således med stor sannolikhet åstadkommas på ett betydligt enklare sätt genom att föra över ansvaret för marina däggdjur från Havs- och vattenmyndigheten till Naturvårdsverket. SLU

gör bedömningen att utredningen såväl underskattat behovet av kompetens och resurser i den nya myndigheten, som behovet av kompletterande tjänster inom NV om ansvaret att bevara allt vilt ur ett ekosystemtjänstperspektiv förs över till en ny myndighet.

Specifika synpunkter

3.3.2 s. 199

Länsstyrelsen ansvarar för att ta emot och registrera avskjutning för kronhjort. Denna redovisas dock ingenstans, trots att NV givit Lst i uppdrag att ta fram en sådan redovisning med åtföljande finansiering. Begär man ut avskjutningen framgår det dessutom tydligt att sammanställningen från vissa år är behäftad med uppenbara fel i många län. SLU anser att det är uppenbart att dagens hantering av avskjutningsstatistik för kronhjort inte fungerar alls, sannolikt på grund av bristande resurser och prioritering. En överföring av ansvaret till den nationella viltmyndigheten samt medel för en nationell databas skulle lösa detta problem.

Under 4.3.5 skriver utredningen *"Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska ansvara för förvaltningsåtgärder för alla vilda däggdjur och fåglar ur de tre perspektiven bevara, bruka och förebygga skador och olägenheter."* När det gäller *Brukande som resurs* respektive *Begränsande av skador* faller detta inom gängse ansvarsområdet för viltförvaltningen, med fokus på jaktbara arter som förvaltas inom ramen för jaktlagstiftningen. Däremot kommer ett ansvar att **Bevara alla** viltarter ställa omfattande krav på ekosystemnivå som ligger långt utanför dagens betydelse av begreppet viltförvaltning.

Under 4.4 skriver utredningen *"Det kommer sannolikt att uppstå gränsdragningsproblem om ansvaret för artskyddsförordningen delas mellan Naturvårdsverket och Viltförvaltningsmyndigheten. Det är en ofrånkomlig effekt av att en ny myndighet bildas. Men om den nya myndigheten ska kunna ta ett helhetsansvar för viltförvaltningen behöver myndigheten ha tillgång till de verktyg som finns, varav artskyddsförordningen är ett."* SLU delar utredningens farhågor om problem med gränsdragningar full ut, och anser att detta är ett viktigt skäl att inte bryta ut viltförvaltningen ur NV:s nuvarande uppdrag.

SLU instämmer med utredningen under punkt 4.9 att ansvaret för förvaltningen av de marina däggdjuren bör föras över till den nationellt viltansvariga myndigheten. Dagens system där Havs- och vattenmyndigheten fastställer GYBS medan NV beslutar om jakt fungerar inte tillfredställande.

Kapitel 8 Statens vilt: SLU tillstyrker förslaget att flytta ansvaret från polisen till länsstyrelsen, där det generellt finns större kompetens på området.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Göran Ericsson efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av universitetslektor Fredrik Widemo vid institutionen för vilt, fisk & miljö, samt

avdelningschef Mark Marissink, miljöanalytiker Mikael Svensson, miljöanalysspecialisterna Henrik Thurfjell och Anki Weibull samtliga vid SLU Artdatabanken.

Göran Ericsson

Linda Ferngren